

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

TÍTOL:

La igualtat efectiva treballada des de l'àlbum *Kike y las barbies* de Pija Lindenbaum.

Nom de l'alumna: Nuria Oset Palomo

Nom de la tutora de TFG: Consol Aguilar Ródenas

Àrea de coneixement: Departament de Pedagogia i Didàctica de les Ciències Socials, Llengua i Literatura.

Curs acadèmic: 2017/2018

Agraiments

Primerament agrair a la meua família, sense la qual no podria estar on estic. També a Consol, tutora del TFG i professora de l'assignatura de Didàctica de la Llengua i Literatura per la seua inqüestionable implicació i gran compromís al llarg del meu aprenentatge com a futura mestra. Per últim, als meus companys i companyes de TFG amb els quals he pogut créixer des d'una perspectiva col·laborativa amb un ambient de respecte.

Índex

1. Justificació personal de l'elecció del tema del TFG: relat de vida.....	1
2. Objectius.....	4
3. Conceptes clau.....	6
4. Necessitat de la formació de LIJ en la formació inicial de Mestres. Criteris per seleccionar LIJ de qualitat literària i estètica.	7
5. L'àlbum.....	9
6. Per què he triat aquest llibre per a treballar segon de primària?	11
6.1 Llibre.	12
7. Anàlisi de les il·lustracions i del text.	14
8. Pràctica professionalitzadora.	15
8.1 Abans d'anar: que és el que cal fer?	15
8.2 A l'escola: contacontes.	15
9. Transformació des del TFG com a mestra.....	19
10. Bibliografia i webgrafia.....	21
11. Annex.	24
11.1 Anàlisi de l'àlbum.	24

1. Justificació personal de l'elecció del tema del TFG: relat de vida.

Al llarg de la meua vida he intentat respondre constantment a moltes preguntes per a les quals no he trobat una resposta clara. En canvi, el primer dia que em van preguntar a què em volia dedicar ho vaig tenir claríssim, tot i que jo no ho recorde. Ma mare sempre em conta que li vaig dir de seguida que volia ser mestra i ensenyar moltes coses, en aquell moment no em podia ni passar pel cap la responsabilitat i la gratitud que comporta aquesta professió.

Respecte a les moltes altres preguntes, de vegades sense resposta, que m'han acompanyat durant la meua vida, destacaria el perquè de les coses. Tot allò que decidim comporta un compromís immediat i respondre a les preguntes marca el propi futur.

No vaig meditar gran cosa la meua elecció respecte al grau en mestre/a de primària, ja que no hi tenia dubte, però si tenia dubte amb els motius pels quals ho havia decidit. La pregunta "per què?" ha estat present durant el meu camí universitari. La recerca de la resposta no ha sigut senzilla i he necessitat els quatre anys en la universitat i segurament alguns més per a poder respondre amb la totalitat dels perquès he decidit dedicar-me a ser mestra.

Evidentment el meu entorn ha marcat les meues eleccions. No puc deixar de costat que tot el que sóc, o intente ser cada dia, ha estat lligat als meus orígens, però sobretot les persones amb les quals he tingut el privilegi de passar el temps.

"Ser mestre/a" comporta molt més del que pareix, un mestre o mestra ho és a temps complet, dedica la seua vida a intentar millorar la dels nens i nenes, també busca traure una mirada crítica on les eleccions siguen lliures, entre moltes altres coses.

En el meu cas, he decidit ser mestra perquè crec que l'educació és l'eina més potent per a canviar el món. Aquest món no és perfecte, tot i que s'han fet grans avantatges, per això pense que des de l'escola es poden fer grans coses.

Visc a Betxí, em sent molt orgullosa del poble on visc, crec que m'ha fet créixer i enriquir-me de l'entorn, les sensacions i sobretot de la gent. També crec que créixer en un poble tan xicotet m'ha permès adonar-me de moltes coses que són tan necessàries hui en dia i que per la part que ens toca hem de millorar. Sempre he pensat que una aula és el reflex de la societat, però si a més eixa aula està en un col·legi en un poble menut, la gent del poble es converteix en el reflex de la realitat. Per tot això, un dels grans motius de les meues eleccions acadèmiques i personals ha estat el meu poble, on he crescut molt feliç i també he sigut una persona molt tímida i tancada. Com la resta del món he estat, i estic plena d'inseguretats però que no em fan frenar allò que vull aconseguir.

El perquè de l'elecció del TFG, hi ha diversos motius que m'han conduït. El primer motiu indiscutible és la passió que hi sent per la literatura, crec que és una ferramenta molt potent i a la qual no se li permet tenir el lloc que mereix.

Un altre motiu ve donat per cursar l'assignatura Didàctica de la Llengua i la Literatura Catalana (DLL) aquest curs, he pogut obrir els ulls de mil formes, m'he sentit contenta de superar reptes, de treballar de forma grupal, de llegir els pensaments de gent per a mi desconeguda, de poder expressar i debatre els meus pensaments i adonar-me de la gran importància d'allò que els nens i nenes llegeixen.

Un altre dels motius ve donat pel descobriment de la LIJ, el descobriment d'un àlbum i la importància de les imatges que s'inclouen, en la meua imaginació no podia encaixar que un àlbum sense lletres em podia fer preguntar-me tantes coses.

Un altre motiu resideix en la concepció errònia que tenia de la LIJ, no es pretén que els nens llegeixen grans quantitats de llibres a la perfecció, sinó que aquesta literatura els provoqu Shore alguna cosa, els faci preguntar-se en l'interior de cadascú el seu paper.

El últim perquè va vindre donat pel tema del TFG, al llarg del curs en l'assignatura DLL hem tractat molts temes interessants i que han de ser parlats a classe amb els nens i nenes.

En la primera reunió amb la tutora, Consol, vaig decidir tractar el tema de la diversitat sexual. Després de pensar-ho molt vaig canviar d'idea, amb la total aprovació i suport de Consol, el meu TFG anirà encaminat als rols de gènere. Els perquès de la meua elecció vénen donats per la necessitat principal de la igualtat entre nens i nenes. A tots ens pot agradar, ens podem comportar, ens podem vestir, ens podem sentir com vulguem, perquè tots som iguals i diferents al mateix temps, no hi ha coses per a xics ni per a xiques.

Hui en dia, la societat en general espera que els nens es comporten com a nens, i les nenes es comporten com nenes. Aquestes falses creences, i pensaments erronis provoquen inseguretats en les personalitats de cada alumne i alumna. Els nens i nenes es veuen en l'obligació de comportar-se com espera la societat que es comporten. Tanmateix, creen uns gustos i necessitats ben diferenciats entre els dos gèneres. Des de la meua perspectiva personal, el meu entorn ha condicionat tot allò que m'agrada o desitge, però des de la meua pròpia llibertat, i no fent cas a uns canons estrictes de gènere.

És cert també que, crec que és un tema del qual no es parla a l'escola, no per por, sinó perquè d'alguna forma cada part assumeix el seu propi rol, provocant també que aquella o aquell alumne que es comporte marcant diferència del que s'espera, es converteix en el diferent.

Un dels greus problemes és tractar el que és diferent com a estrany, i no com l'oportunitat de créixer i d'aprendre de la resta.

Per a concloure, ser mestra per a mi comporta una de les responsabilitats de la meua vida, ja que tinc en les meues mans el poder d'acompanyar als nens i nenes, que són el futur, en el seu creixement i desenvolupament intel·lectual, cultural i personal. A més, tractar temes diferents a través de la LIJ, ajuda a mostrar la realitat en què vivim, i ens permet millorar el nostre entorn dia a dia.

2. Objectius

Aquest TFG presenta els objectius següents:

- Tenir habilitat suficient per a escollir llibres de qualitat estètica i literària no qüestionable, atenent a criteris precisos des d'una perspectiva crítica com a futura mestra.
- Emprar l'àlbum com a eina educativa en què la interacció entre text i imatge dona pas a una significació clara.
- Conduir una acció educativa de caràcter pràctic en una aula de segon de primària a partir d'un coneixement conceptual i teòric que afavorisca un aprenentatge crític en un context real.
- Desenvolupar el contingut de LIJ en l'assignatura Didàctica de la Llengua i Literatura catalana (DLL) present en el currículum de la titulació de mestre/a en educació primària.
- Transformar els conceptes lligats als rols de gènere tradicionals que no presenten una manifestació de l'actualitat, en canvi centrar l'atenció en reflexionar amb nous rols de gènere amb caràcter igualitari.
- Implementar la normativa vigent en referència a l'educació lligada a la diversitat sexual.

Per tant, per a impedir el coneixement fragmentat, aquest TFG presentarà els tres caràcters: teòric, pràctic i professionalitzador. És a dir, es pretén partir de la conceptualització crítica, seguint amb una acció pràctica per a, finalment, aconseguir una professionalització com a futura docent.

La legislació vigent és la següent:

DECRET 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. [2014/6347]

URL: http://www.dogv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6347.pdf

DECRET 88/2017, de 7 de juliol, del Consell, pel qual es modifica el Decret 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. [2017/6394]

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2017/07/14/pdf/2017_6394.pdf

Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre dones i homes.

URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2003-9334>

Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. Article 7.

URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2004-21760>

Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. Articles 24 i 25.

URL: http://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/arxius/llei_igualtat_homes_dones_75.pdf

Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana [2017/3089]

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2017/04/11/pdf/2017_3089.pdf

Instrucció del 15 de desembre de 2016, del director general de Política Educativa, per la qual s'estableix el protocol d'acompanyament per a garantir el dret a la identitat de gènere, l'expressió de gènere i la intersexualitat.

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2016/12/27/pdf/2016_10425.pdf

3. Conceptes clau

Formació inicial de mestres, ciutadania, democràcia i drets humans, diversitat, LGTBIQ+, Literatura Infantil i Juvenil (LIJ), competència literària, àlbum i il·lustració i lectura crítica i dialògica.

4. Necessitat de la formació de LIJ en la formació inicial de Mestres. Criteris per seleccionar LIJ de qualitat literària i estètica.

En la comunitat educativa hi intervenen tres nuclis principals que són, l'alumnat, les famílies i els/les docents. Per tal que hi haja un ambient adequat i es pugi dur a terme la tasca d'ensenyança-aprenentatge, cadascun dels nuclis han d'adquirir unes responsabilitats i obligacions pròpies juntament amb una actitud activa i col·laborativa.

Primerament, destacar el paper de les famílies. Porten a terme una feina inqüestionable amb l'únic objectiu d'aconseguir un desenvolupament idoni dels seus fills i les seues filles tant en l'aspecte intel·lectual com personal.

Evidentment, el paper del o de la docent és fonamental. Els/les docents no tenen la veritat absoluta de les coses, però per a aconseguir acompanyar als seus i les seues alumnes en el camí educatiu, han de tenir una formació inicial adequada on no sols hi hagi cabuda a la literatura infantil i juvenil, sinó que els futurs docents puguen arribar a ser capaços de, amb les estratègies adquirides, poder seleccionar llibres de qualitat estètica i literària no qüestionable.

Com afirma Isabel Tejerina (2005:2):

“Debemos preparar cuidadosamente a los maestros para esta tarea, no sólo por el enorme valor formativo que encierra la literatura, sino por el inmenso placer que proporciona y porque estamos convencidos de que es una necesidad vital.”

El fet indiscutible d'incloure la LIJ en la formació inicial de mestres, ens condueix a l'altre fet indiscutible d'incloure a aquesta en la realitat de l'aula. Per tal d'aconseguir-ho, el pla lector del centre ha d'incloure aquesta com una eina imprescindible fomentant l'actitud reflexiva i crítica. I el nostre posicionament és la lectura crítica i dialògica. I la introducció efectiva a l'aula del treball de formació de la competència literària.

La LIJ abasta un gran ventall de temes no sols interessants sinó que mereixen ser destacats. Amb tot, els/les docents han d'adequar la seua tasca a les necessitats i interessos del seu alumnat, potenciant un desenvolupament òptim.

La qualitat literària i estètica del llibre no és qüestionable.

Seguidament, la LIJ s'encontra lligada amb la competència literària. Aquesta competència treballada conjuntament en la LIJ, va més enllà d'una lectura superficial. Es centra en la confecció d'un

pensament crític i la utilització d'unes ferramentes que permeten a l'alumnat ser capaç de tenir una visió analítica per a la posterior construcció del pensament propi.

A l'igual que destaca François Quet (2009) citat per Mendoza (2010:29)

“pensamiento crítico, su curiosidad artística, su capacidad para situar los textos unos respecto a los otros, respecto a otras formas de expresión, respecto a la historia social y política, la atención a las formas y a los contenidos, el arte de hacer hablar a los textos más allá de sus significaciones explícitas”.

Tanmateix, el/la docent ha de guiar a l'alumnat i fornir-lo d'estratègies lligades a una lectura crítica i dialògica.

L'alumnat ha de, des d'una pròpia perspectiva crítica, ser capaç d'analitzar la realitat que l'envolta formant les seues opinions al respecte i des d'una posició activa socialment.

La implementació de la LIJ en la realitat de l'aula no es pot deslligar de l'àlbum, aquest s'entén com un producte literari de LIJ on les il·lustracions i el text tenen una relació de correspondència, una interrelació per a construir el sentit del text.

Com he esmentat abans, els éssers humans estan destinats a viure en societat, en la qual cada persona és única i individual, tot i que necessita establir relacions socials amb la resta.

Amb tot, la diversitat és un punt molt important a destacar. En la diversitat es troba la riquesa. Allò que ens fa iguals és que som diferents. En aquesta diversitat han d'estar formats els futurs docents, la diversitat sexual no es pot deixar d'atendre.

Concretament el tema del TFG, tractar la diversitat en l'escola és fonamental per tal d'aconseguir una societat compromesa amb la diferència, i sobretot en el respecte a la resta.

La llibertat de cada persona s'acaba on comença la llibertat d'una altra, és a dir, ser lliure no significa expressar tot allò que es pensa sense tenir en compte la posició de la resta.

Per acabar, els/les futurs/es docents hem de tenir una formació de qualitat indiscutible, incloent-hi el tractament de la LIJ amb la corresponent capacitat d'elecció de llibres de qualitat estètica i literària no qüestionable. A més, la LIJ proporciona l'oportunitat de mostrar la realitat que ens envolta tot encaminant a una visió crítica de l'ambient amb una estructuració del propi pensament.

5. L'àlbum

Com evidencia José Rosero, l'àlbum (2010: 9):

“adquiere una fuerza inesperada y la acción de leer se convierte en una dialéctica entre imagen y texto, que hacen de la narración en sí algo que requiere de una atención distinta a la de un libro común”,

L'àlbum és un producte literari complex en el qual es dóna una interacció entre dos llenguatges, el text i la il·lustració que produeix la construcció del sentit global del que es vol contar. A més, dóna lloc a una interpretació per part del lector/a més enllà de les paraules.

Aquest, presenta una interdependència entre text i il·lustració, en el qual imatge i text es pensen al mateix temps per tal d'aconseguir el que es busca, crear un sentit global. A més, l'àlbum promou les reflexions personals del lector a partir de referents textuais.

Tal i com afirma Juan José Millás (2000):

“No se escribe para ser escritor ni se lee para ser lector. Se escribe y se lee para comprender el mundo. Nadie pues, debería salir a la vida, sin haber adquirido esas habilidades básicas.”

Destacar que l'àlbum ofereix la possibilitat d'aconseguir una total comprensió del món. La literatura infantil i juvenil juntament amb l'àlbum va més enllà de la lectura.

Per tant, es busca una literatura que permeti una lectura crítica de la realitat, per tal d'aconseguir-ho el mateix àlbum permet les pròpies interpretacions del lector/a, que baix el seu criteri, el seu context i també tenint en compte el context de l'autor o autora, pugui arribar a unes conclusions pròpies que provoquin l'adquisició d'un sentit general.

També destacar que, a l'àlbum, les il·lustracions estan pensades per a provocar alguna cosa. Els nens i nenes poden, a partir de l'àlbum, extraure les pròpies conclusions a través de la interpretació de les il·lustracions i del text, elements protagonistes al mateix nivell.

Les il·lustracions donen informació de la història, no són una mera representació d'allò que està escrit. Pretenen clarificar d'una forma més concreta allò que es relata al llarg de l'àlbum.

El lector o lectora, amb l'àlbum aprèn a fer una mirada crítica del context, sobretot per a tenir les ferramentes suficients per a interpretar les marques presents en el text o a les il·lustracions.

De vegades l'autor o autora també és l'il·lustrador o il·lustradora, en aquest cas el text i les il·lustracions tenen una interrelació directa. Pel contrari, si l'autoria i les il·lustracions no pertanyen a

una sola persona, tots dos han de saber molt bé allò que volen plasmar i la forma de fer-ho per tal d'aconseguir aquesta interdependència.

En l'àlbum tot es pensa amb un objectiu concret, per tant les paraules utilitzades, el disseny, el format, els espais, la tipologia de la lletra, els colors emprats, les dimensions, entre moltes altres coses s'escullen per a provocar en el lector/a una resposta.

Seguint amb l'àlbum, un aspecte destacable d'aquest, són els temes emprats per a exposar. No sols parla de temes tòpics, sinó que també s'inclouen temes d'un caràcter més transversal. Per tant, s'aconsegueix mostrar als nens i les nenes, temes dels quals no és habitual parlar a l'escola com les desigualtats, les violències de diferents tipus, les guerres, la sexualitat, i la diversitat.

Finalment destacar que donar visibilitat a aquests temes, va provocant una postura crítica de la realitat, una acceptació de la diferència, un sentiment d'inquietud per la justícia, però sobretot provoca un qüestionament constant d'allò que envolta al lector/a.

6. Per què he triat aquest llibre per a treballar segon de primària?

L'àlbum escollit per a la realització del TFG s'anomena *Kike y las Barbies*. Els motius pels quals vaig decidir elegir aquest i no un altre van ser diversos.

Primer destacar que l'elecció d'aquest no va ser al veure'l per primera vegada. En aquest àlbum les segones oportunitats van resultar decisives per a l'elecció.

Una vegada l'àlbum va estar a les meues mans, vaig fer una primera lectura en la qual no vaig trobar gran motivació. Al parlar amb la tutora, vaig fer una altra lectura des d'una perspectiva diferent d'anàlisi i vaig trobar el que estava buscant.

Un dels motius que van provocar la meua elecció va ser el tema central dels rols de gènere. Aquest tema es pot treballar des de diferents perspectives, però crec que l'elecció dels dos elements com són el futbol i les Barbies, feien un acostament a l'alumnat.

L'elecció d'aquest àlbum suposava traslladar a la realitat d'una aula, un tema del qual no es parla, però que continua estant present en la vida dels nens i nenes de forma permanent. Les falses creences no es transformen si no es comencen a tractar des de la diversitat amb un caràcter igualitari a tots els nivells.

Com destaca Aguilar (2017:96) citant a Alonso y Padrós (2012:36):

“La lectura cobra significado y sentido en la interacción como un proceso intersubjetivo de creación de sentido, de relación entre el texto y el contexto y, además, con el propio contexto del estudiantado”.

Amb aquesta cita, un altre dels motius, portar a l'escola un àlbum tan diferent al que tenen costum per tal de provocar en l'alumnat la formulació de preguntes des del seu propi context en relació a la història de l'àlbum. Relacionem el text i context de l'obra amb el context concret de l'alumnat.

És cert que, tot i ser un tema important, els rols de gènere tradicionals estan integrats totalment en la societat, i sembla que no hi haja la necessitat d'abordar aquests temes.

En l'educació no hi ha cabuda a l'adoctrinament, com a mestra crec en un pensament crític i lliure dels nens i nenes, una de les meues missions és aconseguir que cada alumne i alumna amb les seues característiques diferents, no vagi marcat pel gènere de naixement, la personalitat dels nens i de les nenes va més enllà d'uns rols de gènere tradicionals subjectes a opinions.

Un altre motiu de l'elecció ve donat per la inqüestionable qualitat estètica i literària que presenta, el text s'adequa a l'edat madurativa de segon de primària i a més, destacar la gran qualitat de les il·lustracions.

El text presenta un caràcter directe i amb un vocabulari clar per als nens i nenes de segon de primària. A més, la cura amb la qual estan representades les il·lustracions provoquen en el lector o lectora un interès progressiu per seguir observant l'àlbum.

L'últim motiu ve donat per la utilització del material reciclat per a la impressió de l'àlbum, com a futura docent hem de transmetre a l'alumnat la importància de cuidar el medi ambient i des d'aquest àlbum de la LIJ també es pot aconseguir.

Per a concloure, són diversos els motius esmentats anteriorment per tal d'escollir l'àlbum, per tant és molt important que com a futura docent tingui present el que vull aconseguir per tal de fer l'elecció idònia i provocar un creixement significatiu en els nens i nenes encaminat a un futur més just.

6.1 Llibre.

Kike y las Barbies de Pija Lindenbaum.

Pija Lindenbaum és l'autora i il·lustradora de l'àlbum, va nàixer en Sundsvall al nord de Suècia. També és dissenyadora. Ha rebut diversos premis importants com el premi de The New York Times per millor llibre il·lustrat en els EE.UU en 1993 o premi honorífic d'Estocolm en 2005, entre altres.

Aquesta autora presenta un interès especial per temes catalogats com a "difícils" per a tractar amb els nens i nenes. De fet com s'esmenta en l'article, *La literatura infantil sueca no teme abordar temas difíciles* (Instituto Sueco, 2013), algunes de les seues il·lustracions han sigut censurades en els Estats Units.

L'àlbum va ser publicat per primera vegada el 2007. Presenta 38 fulls, amb les tapes dures. El títol original és *Kenta och barbisarna* i va ser traduït del suec per Elda García-Posada.

L'objectiu d'aquest àlbum és mostrar l'acceptació de la diversitat a través de la figura d'un nen, Kike, al qual li agraden les Barbies i es troba insegur del que sent.

Quant a la sinopsi de l'àlbum: Kike és un nen al qual se li dóna molt bé jugar a futbol, però que realment el que vol fer és jugar amb la seua Barbie i les altres nenes del seu col·legi. La forma en què juguen els seus amics no li agrada. Kike decideix portar la seua Barbie al col·legi i deixar la pilota de futbol a casa, cosa que fa pensar al seu pare. Kike no es troba segur de mostrar la seua Barbie a les

nenes, però a poc a poc es va integrant en el joc amb la seua Barbie i les altres Barbies de les nenes. Descobreixen un bagul amb teles que porta la profe i deixen de costat les Barbies. Més tard, les tres nenes i Kike es posen les faldilles, taló alt i gaudeixen ballant. Els xics, fora al pati s'avorreixen i entren a veure què estan fent, en veure'ls Kike va corrent al bany per amagar-se. La sorpresa ve quan descobreix que la resta de nens també es vesteixen amb les faldilles. Finalment ixen tots junts al pati a jugar a futbol amb les faldilles posades.

Com explica la sinopsi, presenta una estructura cronològica lineal en el temps, presenten un problema de Kike, hi ha un desenvolupament fins arribar a un desenllaç. Les il·lustracions aporten molta de la informació per a entendre tots els aspectes de l'àlbum.

Els personatges que hi intervenen són: Kike, el seu pare, la profe, tres nens (Raul, Oscar i l'altre nom no el coneixem) y tres nenes (Rita, Mar i Inés).

Kike és el personatge protagonista, la història i les accions giren al seu voltant. Es presenta com un nen feliç però amb inseguretats, al qual la figura de son pare li influeix en molts aspectes.

El pare de Kike, del qual no sabem nom. Aquest personatge està presentat com una persona culta, amb un treball de responsabilitat. El seu caràcter és amable i en moltes ocasions es mostra protector amb Kike.

La profe, no es coneix el nom. Aquest personatge és més bé secundari, hi apareix per a assegurar tranquil·litat. A més, l'aspecte de la il·lustració mostra un caràcter senzill i bo.

Els tres nens intervenen al llarg de la història, presenten un caràcter nerviós i inconformista. A més, mostren un gran interès per jugar amb Kike.

Tres nenes (Rita, Mar i Inés), intervenen al llarg de la història. Cadascuna de les nenes en algun moment rebutja a Kike, pel fet de no entendre que un xic vol jugar amb elles i les Barbies.

7. Anàlisi de les il·lustracions i del text.

L'anàlisi de les il·lustracions, del text i la intertextualitat de l'àlbum és una part imprescindible en la realització d'aquest TFG, ja que ajuda a desenvolupar estratègies per saber seleccionar l'àlbum.

L'esquema utilitzat en l'anàlisi presentarà una estructura de taula amb una casella per a cada part analitzada (Imatge, text, comentari i intertextualitat).

Els conceptes clau a destacar, extrets de l'àlbum a partir de l'anàlisi són els següents: rols de gènere de caràcter igualitari, joc conjunt, la importància de la música i la literatura, els prejudicis en u mateix, l'afecte paternal, les inseguretats, l'escola inclusiva, principalment.

Per tant, l'espai limitat fa que aquesta anàlisi de l'àlbum estigui a l'annex.

8. Pràctica professionalitzadora.

8.1 Abans d'anar: que és el que cal fer?

Abans d'anar a l'escola, el primer pas és l'elecció d'un àlbum adequat per als xiquets i xiquetes de l'aula escollida de segon de primària.

Aquest àlbum ha de tenir qualitat estètica i literària no qüestionable, ja que hi ha material de LIJ que no presenta aquestes característiques, per tal de comprovar-ho s'ha de fer una anàlisi completa de l'àlbum.

Vaig haver de fer vàries lectures exhaustives per tal de comprovar que tant les il·lustracions com el text eren adequades per l'edat dels xiquets i xiquetes de segon de primària.

A més, un mestre o mestra no pot presentar un àlbum al seu alumnat sense conèixer a la perfecció el contingut d'aquest, i sense tenir una interpretació pròpia i ferma.

L'àlbum escollit "Kike y las Barbies", compleix tots els aspectes per a ser treballat en aquest TFG i posat en pràctica posteriorment, en un context real d'aula,. Pertany a LIJ, presenta qualitat estètica i literària, és adequat per a segon de primària i sobretot tant el tema central de rols de gènere com la forma de ser tractat era idònia. És idoni, a més, per implementar la legislació educativa europea, estatal i valenciana lligada al gènere.

8.2 A l'escola: contacontes.

Aquesta és una de les parts més importants del TFG, la posada en pràctica de *l'àlbum Kike y las Barbies* en la realitat d'una aula.

El context escollit va ser al col·legi CEIP Cervantes Dualde en la localitat de Betxí, concretament en l'aula de segon de primària. La posada en pràctica ha tingut lloc en l'aula on he realitzat el pràcticum II durant quatre mesos, just després de la finalització d'aquest. Els nens i nenes tenen unes edats entre 7 i 8 anys. El clima de confiança durant el pràcticum ha sigut determinant per a realitzar aquesta pràctica en aquests nens i nenes.

He arribat a l'aula a primera hora del matí, he explicat que anava a contar un llibre que havia escollit especialment per a ells i elles. Primer que res he fet que els nens i nenes agafaren les seues cadires i que formaren un semicercle davant de la pissarra digital, jo m'he posicionat al centre del cercle. He utilitzat la pissarra per a projectar l'àlbum, perquè tots i totes tingueren una bona visió.

El primer que els he intentat explicar és que significava la paraula àlbum, a partir d'aquest moment els he mostrat la portada.

A partir de la lectura del títol i de la il·lustració de la portada han arribat a conclusions com: “A eixe xiquet li agradaria jugar a Barbies, està mirant a les xiquetes i vol jugar amb elles”, ha dit un xiquet. “I per qué no té una Barbie a les mans i porta un pal?”, ha comentat un altre nen. Després d'escollar les seues aportacions he preguntat a l'alumnat sobre que podria anar aquest conte en llegir el títol. Algun nen ha dit: “un xiquet que es sent a soles i s'avorreix”. Una nena ha afegit: “crec que és un nen que vol jugar amb les nenes” i una altra nena li ha interromput dient: no crec que sigui això ja que no hi ha problema en què Kike jugue amb les nenes”. En aquest moment he pensat que el millor era continuar amb el contacontes de l'àlbum.

En obrir les guardes un nen ha dit: “segur que alguna cosa de futbol hi ha, això pareix la pilota de futbol!” Tots els nens i nenes que no havien pres atenció s'han adonat. També han comentat que Kike estava vestit amb una faldilla i portava taló alt, però que no semblava content.

A continuació, he començat a la lectura de l'àlbum, mostrant les il·lustracions que ha sigut la seua part favorita.

Font pròpia de l'experiència

Mentre anava mostrant l'àlbum els nens i nenes anaven comentant coses com ara:

“el pare de Kike li agrada molt el esport i el gimnàs”

“les xiques i els xics juguen separats”

“si Kike no vol jugar amb els nens, perquè no juga amb les nenes i arreglat?”

“Kike sempre mira a les nenes per què vol jugar en Barbies”

“perquè el pare de Kike vol que jugue a futbol si ell vol jugar amb la Barbie?”

“no sé per què Kike amaga la Barbie, ell pot jugar en el que vulga”

“eixa nena pèl-roja no deixa jugar a Kike per que és un xic?”

“sembla que Kike té por de apropar-se a les nenes”

“ahi diu que parla la barbie de Kike, però és Kike el que parla per ella?”

“la cara de Kike ha canviat, s'ho passa bé”

“les nenes i Kike porten faldilles, i s'ho passen molt bé. Els xics pareix que estiguen avorrits”

“Kike se'n va corrents per què no vol que el vejen així vestit, per què els altres el miren mal”

Dels seus comentaris podem trobar reflexions al voltant dels rols de gènere binaris (xic/xica) lligat al joc i, a més, alternatives transformadores.

Abans de passar al desenllaç de l'àlbum els he preguntat que pensaven que anava a passar, les opinions generals eren que els nens del futbol s'anaven a riure de Kike. Solament una nena ha dit: i si juguen tots junts i es posen faldilles?”

Novament apareix una alternativa transformadora, no desigualitaria.

Al veure l'última imatge han tingut una gran sorpresa, tots han jugat junts vestits amb les falde i s'ho han passat d'allò més bé.

Finalment, han fet un gran aplaudiment mostrant agraïment i gratitud , a continuació ha sorgit un xicotet debat al voltant del tema de l'àlbum.

Un nen ha començat: “m'ha agradat molt, aquest llibre parla de què podem jugar a el que vulguem no?”

Un altre nen ha seguit: “al final els donava igual el joc, han jugat tots junts i s'han divertit”.

Una nena ha dit: “no passa res si un nen vol posar-se una faldilla de nena”, cosa que una altra nena a contestat: “la faldilla no és de nena, és per a qui la vulga posar”.

Després un nen ha continuat: “si no hi ha coses de xic i xica, per que Kike tenia vergonya d’ensenyar a Barbie?”, una xiqueta li ha respost: “si tots li diuen que la Barbie és per a una xica, ell seu creu”.

Les mateixes aportacions dels nens i nenes han possibilitat l’adquisició de forma reflexiva al voltant del joc, dels rols de gènere i dels models de comportament. En el moment en què destaca que el joc conjunt soluciona el problema de Kike, els nens i nenes fan una interpretació subjectiva en direcció a un pensament propi.

Han reflexionat sobre els rols de gènere tradicionals (xic, xica), qüestionant si un nen es pot posar una faldilla o no, en aquest moment és quan el context de la història presenta una relació directa en el context dels nens i nenes.

A continuació els he preguntat si havien llegit algun llibre sobre aquests temes, la resposta general ha sigut negativa, de fet una de les nenes ha preguntat: “els llibres també ens ensenyen?”

Un nen ha contestat: “si per què això que li ha passat a Kike, en el pati també passa algunes vegades”. Després s’ha fet un silenci i han reflexionat.

A partir de l’àlbum, els nens i nenes han pogut interrelacionar el que ocorre al seu entorn (al pati de l’escola). L’alumnat ha sigut capaç d’amb la informació prèvia que tenien, amb la interpretació de les il·lustracions i del text, entendre que un nen o una nena pot jugar al que vulga, sense que haver d’amagar-se.

Al llarg de la sessió han anat comentant molt més del que pensava a l’inici. Finalment ha acabat dient un nen: “aquest llibre ens ensenya que podem jugar al que nosaltres volem, no hi ha coses de xic i de xica”.

Una vegada finalitzada la pràctica en un context real d’aula, destacar que l’àlbum és una eina útil per qüestionar i transformar, en aquest cas respecte als rols de gènere i la igualtat del joc.

9. Transformació des del TFG com a mestra.

La realització d'aquest TFG ha suposat principalment un repte per a mi. He tingut l'oportunitat de créixer com a persona i com a futura docent. He pogut conèixer tots els aspectes que ofereix la LIJ, però sobretot la gran importància d'una bona formació com a docent en l'elecció de llibres de qualitat estètica i literària no qüestionable per a les nenes i nens.

Amb la redacció d'aquest document, he pogut reflexionar sobre els motius que m'han portat a l'elecció d'aquesta professió, per a mi ha suposat un reforç poder explicar el perquè vull dedicar-me a treballar amb els nens i nenes.

A més, ha suposat un gran aprenentatge d'investigació a partir de la lectura d'articles i fonts de diferents tipus per aconseguir el nombre més gran d'informació útil, descartant la informació irrellevant per al treball.

Un dels grans aprenentatges ha sigut treballar de forma cooperativa, en els seminaris (d'aproximadament 12 hores) amb la tutora i els meus companys i companyes de TFG. M'he adonat que el fet de treballar conjuntament i des del respecte millora no només el resultat del treball si no genera un ambient idoni per a treballar.

Per a mi, una de les parts fonamentals d'aquest treball era la posada en pràctica. Durant aquests quatre anys de carrera, la majoria dels aprenentatges han sigut teòrics. En el cas del TFG, un punt important era buscar la forma de traslladar a una aula real uns coneixements perquè els nens i nenes tingueren un aprenentatge significatiu. El contacontes ha sigut un dels millors moments amb ells i elles, tot i que he estat quatre mesos durant el pràcticum II. Realitzar una pràctica tan nova per a ells i elles com per a mi, veure l'interès per escoltar-me, i sobretot l'interès d'escoltar als companys, em torna a reforçar tant l'elecció del grau en mestre/a de primària com el TFG.

Durant la realització del TFG he pogut fer un gran aprenentatge significatiu a partir de la teoria prèvia, passant per la pràctica a l'aula per veure la resposta de l'alumnat i finalment amb la professionalització del procés.

Una de les parts que més em preocupava era l'anàlisi de l'àlbum, per a mi ha sigut un descobriment total. He après a fixar-me en coses on aparentment no hi ha, de forma intersubjectiva. També, he fet un aprenentatge progressiu per a observar més enllà de les paraules.

A més, he pogut aconseguir els objectius proposats prèviament.

Amb la realització del treball i sobretot amb l'anàlisi de l'àlbum he pogut gaudir i superar-me. A més, he pogut adonar-me que concretament aquest àlbum és una eina transformadora i útil per als nens i nenes.

Com a conclusió, segons declara Aguilar (2013:96):

“Trabajamos desde la defensa de un pensamiento divergente y plural que defiende el compromiso de estudiantado y profesorado en la transformación de las desigualdades, concebidos como agentes del cambio social. Para ello es necesario dejar un espacio protagonista a la voz del estudiantado.”

Per tant, com a futura busque aconseguir que els nens i nenes siguin els protagonistes del seu aprenentatge i reflexionen a partir de la construcció d'un pensament crític.

10. Bibliografía i webgrafía.

Aguilar, Consol (2011) “Género y formación de identidades”. *En teoría*, 9.

URL: <http://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.cmd?id=1007025>

Aguilar, Consol. (2013) “La tertulia literaria dialógica de LIJ en la formación inicial de maestros y maestras”. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, vol. 27, núm. 2, mayo-agosto, 2013, pp. 93-102.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/95091/27430138008.pdf?sequence=1>

Aguilar, Consol (2015). “Gènere i formació d’identitats en la formació inicial de Mestres en LIJ”. *Investigació i gènere a la universitat Jaume I*. p 2-6.

URL: http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/124784/AguilarC_GenereiFormacio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Aguilar, Consol (2017). “LIJ y diversidad sexual LGTBI en la formación de maestros.” CLIJ276.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/167203/consol.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Alonso M. J y Padrós, M (2012). «Tertulias literarias y lectura dialógica: la pasión por leer juntos». *Lenguaje y Textos*, 36, 35-42.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/95091/27430138008.pdf?sequence=1>

Instituto Sueco. (2013). “La literatura infantil sueca no teme abordar temas difíciles”.

URL: <http://sharingsweden.se/wp-content/uploads/2015/06/Literatura-Infantil-low-resolution.pdf>

Millás, Juan José (2000). “Leer II”. *El país digital*.

URL: https://elpais.com/diario/2000/12/15/cultura/976834802_850215.html

Rosero, José. (2010). “Las cinco relaciones dialógicas entre el texto y la imagen dentro del álbum ilustrado”. 5, 1-22.

URL: http://www.anniemate.com/ilustradorescolombianos/documentos/doc/LAS_CINCO_RELACIONES_DIALOGICAS-JOSE%20ROSERO.pdf

Ruiz-Dominguez, M^a del Mar (2014). "Estrategias metaficcionales y respuestas lectoras: estudio exploratorio". *Ocnos: Revista de Estudios sobre la Lectura*. 50-69.

URL: <http://www.redalyc.org/pdf/2591/259130756005.pdf>

Tejerina, Isabel (2006). "Literatura infantil y formación de un nuevo maestro". *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*, 2, 2-21.

URL: www.cervantesvirtual.com/obra-visor/literatura-infantil-y-formacin-de-un-nuevo-maestro-0/html/003f3304-82b2-11df-acc7-002185ce6064_2.html

Legislació vigent:

DECRET 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. [2014/6347]

URL: http://www.dogv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6347.pdf

DECRET 88/2017, de 7 de juliol, del Consell, pel qual es modifica el Decret 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. [2017/6394]

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2017/07/14/pdf/2017_6394.pdf

Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. Articles 24 i 25.

URL: http://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/arxius/llei_igualtat_homes_dones_75.pdf

Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. Article 7.

URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2004-21760>

Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana [2017/3089]

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2017/04/11/pdf/2017_3089.pdf

Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre dones i homes.

URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2003-9334>

Instrucció del 15 de desembre de 2016, del director general de Política Educativa, per la qual s'estableix el protocol d'acompanyament per a garantir el dret a la identitat de gènere, l'expressió de gènere i la intersexualitat.

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2016/12/27/pdf/2016_10425.pdf

11. Annex.

11.1 Anàlisi de l'àlbum.

Imatge: Portada

Text:

Pija Lindenbaum

Kike y las Barbies

GatoSueco editorial.

Comentari:

En la portada de l'àlbum, a la part esquerra, podem trobar el títol, que suggereix el tema del qual tractarà. A més, podem veure l'element principal (el tobogan) en un color rosa fort que li dona protagonisme. Aquest element delimita dues situacions, en la primera es veuen tres nenes jugant amb les seues Barbies. Són nenes clarament distintes, amb els cabells de colors distintes i el color de la pell distint, aquestes marques fan destacar la diversitat. Les seues expressions facials ens fa pensar que s'ho passen molt bé jugant amb les seues Barbies.

A l'altre extrem trobem al que de segur serà Kike, amb un pal a les mans. La seua expressió també suggereix que s'avorreix i voldria estar

jugant amb les nenes i les Barbies. Un altre element a destacar són les ombres que es veuen de fons, mostren dos nens jugant amb un pal cadascun a les mans, i aquests es diverteixen amb el seu joc, com mostra la seua posició corporal.

També apareix el nom de l'autora, de nacionalitat sueca. L'autora és escriptora, dissenyadora i il·lustradora. En les seues creacions l'autora planteja temes polèmics com en aquest cas els rols de gènere.

El títol està escrit en negreta i destacat. La paraula "Kike" es troba sols en una línia protagonitzant el títol. A més, la paraula "Barbies" està escrita en majúscula per a donar importància.

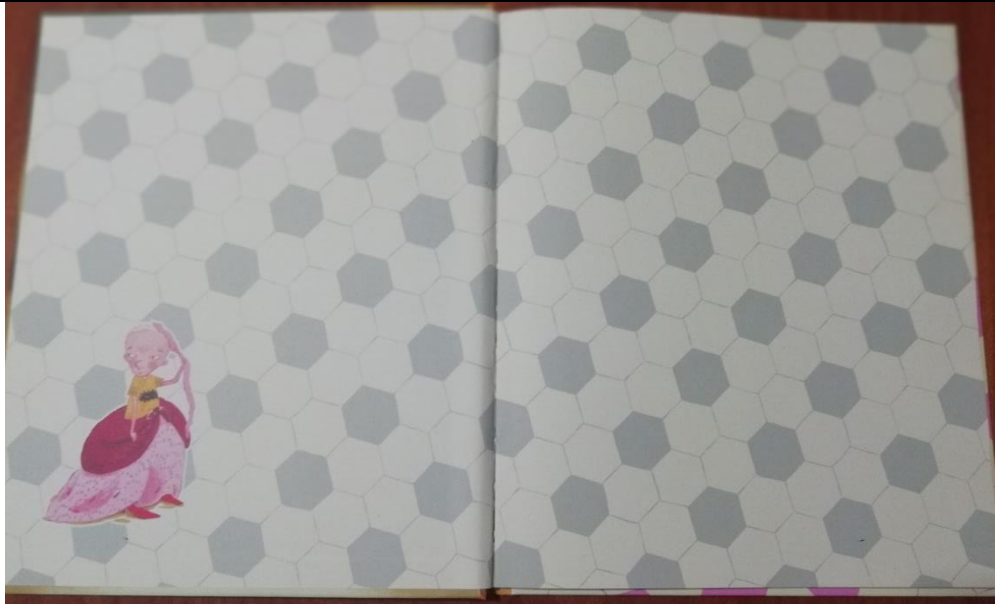
Intertextualitat:

El fet de mostrar alumnes amb cultures diferents, fa possible l'acceptació de la diferència. La il·lustració de la portada amb les tres nenes està directament relacionada amb el context del lector o lectora, ja que al seu voltant veu persones de procedència diferent. Com aquesta il·lustració¹

¹ Font: <https://mx.depositphotos.com/51204853/stock-illustration-diversity-of-races.html>

Imatge: Guardes

No hi ha text

Comentari:

En aquesta pàgina el lector o lectora ja es pot fer una idea ben clara de dos elements principals de l'àlbum: el futbol (representat pel dibuix geomètric de forma hexagonal simulant a les pilotes pròpies d'aquest esport) i la il·lustració de Kike amb una faldilla de color rosa clar i rosa més fort, també porta uns talons alts de color roig, un mocador rosa i la seua camiseta groga vista en la portada.

Intertextualitat:

A través de la il·lustració amb el patró hexagonal es forma una interrelació entre el context de la història i el context del lector o lectora que simula a una pilota de futbol.²

² Font: <http://www.lanoticiaarequito.com/2013/02/belgrano-arranca-hoy-el-hexagonal-copa.html>

Imatge: Pàgina 4

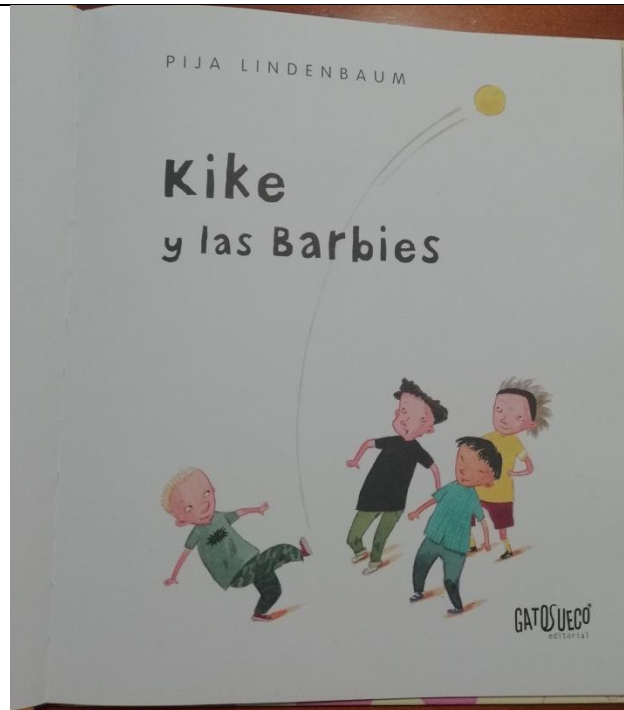
Text:

Para Tomtebo

Comentari:

Hi apareix informació de l'àlbum com el títol original o l'any de publicació. A més, hi ha una dedicatòria de l'autora.

Imatge: Pàgina 5

Text:

PIJA LINDENBAUM

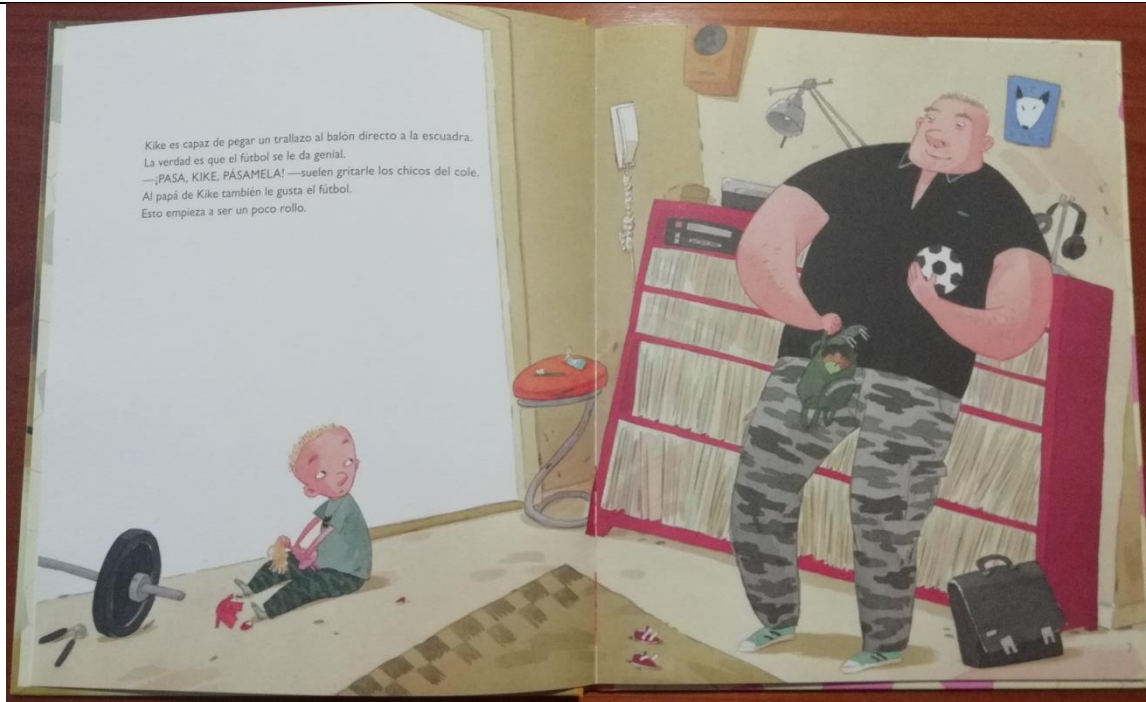
Kike y las Barbies

Gato Sueco editorial

Comentari:

Apareixen quatre nens, un d'ells és Kike el qual acaba de xutar el baló, ho sabem per la posició del cos amb una cama estirada, la resta de nens estan mirant cap a l'esquerra. La disposició de Kike el mostra com el protagonista de l'escena. Les expressions de la cara mostren la felicitat que senten jugant tots junts. Els quatre xiquets fixen la mirada en la pilota.

Imatge: Pàgines 6 i 7.

Text:

Kike es capaz de pegar un trallazo al balón directo a la escuadra.

La verdad es que el fútbol se le da genial.

-¡PASA, KIKE, PÁSAMELA!- suelen gritarle los chicos del cole.

Al papá de Kike también le gusta el fútbol.

Esto empieza a ser un poco rollo.

Comentari:

Kike està jugant amb la seua Barbie mentre el seu pare agafa la pilota de futbol amb la mà i la motxilla del col·legi de Kike.

La figura del pare mostra un home fort i gran. Amb el maletí presenta al pare com una persona responsable i treballadora, amb un treball de certa responsabilitat.

A més, la il·lustració ens dóna informació dels gustos del pare, l'altaveu i els auriculars mostren la importància de la música.

Un element destacable és la prestatgeria plena del que semblen llibres, revistes o discs de música.

A més, apareixen materials del gimnàs i per la forma del seu cos es pot intuir que es tracta d'una activitat habitual i amb rellevància.

Al centre de la pàgina hi ha un taburet d'un color taronja cridaner amb un raspall de dents i la pasta. A més, els colors utilitzats en la roba del pare mostren un caràcter seriós.

Per una altra part, el polo que porta el pare ens fa pensar que no es tracta d'una família molt humil, sinó que poden comprar roba de marca. Tots aquests elements mostren que l'ambient en el qual viu Kike està present la cultura musical i la literatura.

La figura del pare de Kike es veu reflectida en el mateix Kike, tots dos porten uns pantalons amb el mateix estampat de camuflatge.

En el cas del text, explica que Kike comença a estar avorrit del futbol, tot i que els nens del col·legi tenen un gran interès en el fet que jugue amb ells. També explica que al pare de Kike li agrada el futbol.

Intertextualitat:

Com a element intertextual, hi ha un quadre amb les sigles "EBBA". Aquestes sigles són European Border Breakers Awards. Són uns premis que reconeixen cada any a 10 artistes o grups que han arribat a un públic internacional amb el primer àlbum internacional. Aquest element relaciona el context de l'autora amb el context de l'àlbum i el context real del lector/a.³

³ Font: <https://mirolloeselindie.wordpress.com/2017/01/15/dua-lipa-gana-el-premio-del-publico-en-los-european-border-breakers-awards-ebba-2017/>

Imatge: Pàgines 8 i 9.

Text:

Hoy papá lo ha llevado al cole, aunque Kike no tenía ganas.

Los demás niños lo miran cuando llegan.

Y entonces se ponen a hacerle la ola.

A papá le gusta mucho, claro.

Pero enseguida se marcha al trabajo.

A continuación, los chicos empiezan a luchar.

Se saben un montón de llaves, y quieren que Kike luche con ellos.

-¡Pero bueno, chicos, esto qué es!-dice la profe-. ¡Cambiad de juego ya mismo!

Comentari:

L'element central d'aquestes pàgines és l'estanteria de color verd, es pot observar a dos nens jugant junts i dues nenes jugant juntes. El joc mostra que en el cas dels nens tenen un caràcter més brut, mentre que les dues nenes estan amb els peus a terra. Un element a destacar de l'estanteria resideix en les sabates, mostra una escola pròpia dels països del nord, on els nens i nenes es descalcen en l'entrar.

Una part important de la il·lustració està emprada amb la figura del pare de Kike, el qual agafa dels muscles a Kike. Aquesta postura corporal mostra un caràcter protector de pare, a més l'expressió corporal mostra satisfacció i orgull. Hi ha dues ratlles a cada muscle del pare que el fa més ample i realça la figura protectora.

També apareixen quatre situacions en les quals sols apareixen nens. En la primera de l'esquerra es veu dos nens esperant per a jugar a futbol. Les altres tres escenifiquen un joc de lluita, en la primera es veu a tres nens jugant i Kike ho mira tot des de fora, porta les mans a les butxaques i manté una actitud amb poc d'interès. En la següent, Kike està jugant però la seua expressió continua sent la mateixa i les mans segueixen en les butxaques. En l'última sembla que Kike està intervenint, però la seua postura és totalment passiva.

També apareix la figura de la professora. Es tracta d'una dona de mitjana edat amb una expressió amable i amb una figura més aviat rodona que la fa més agradable.

Respecte al text, continua mostrant a Kike en una actitud trista. També deixa clar que Kike és un dels nens líders del col·legi, ja que els nens literalment "se ponen a hacerle la ola". També separa el que fan els nens i el que fan les nenes "los chicos empiezan a luchar".

La professora està anomenada com a "profe" que fa que la seua figura estiga més propera.

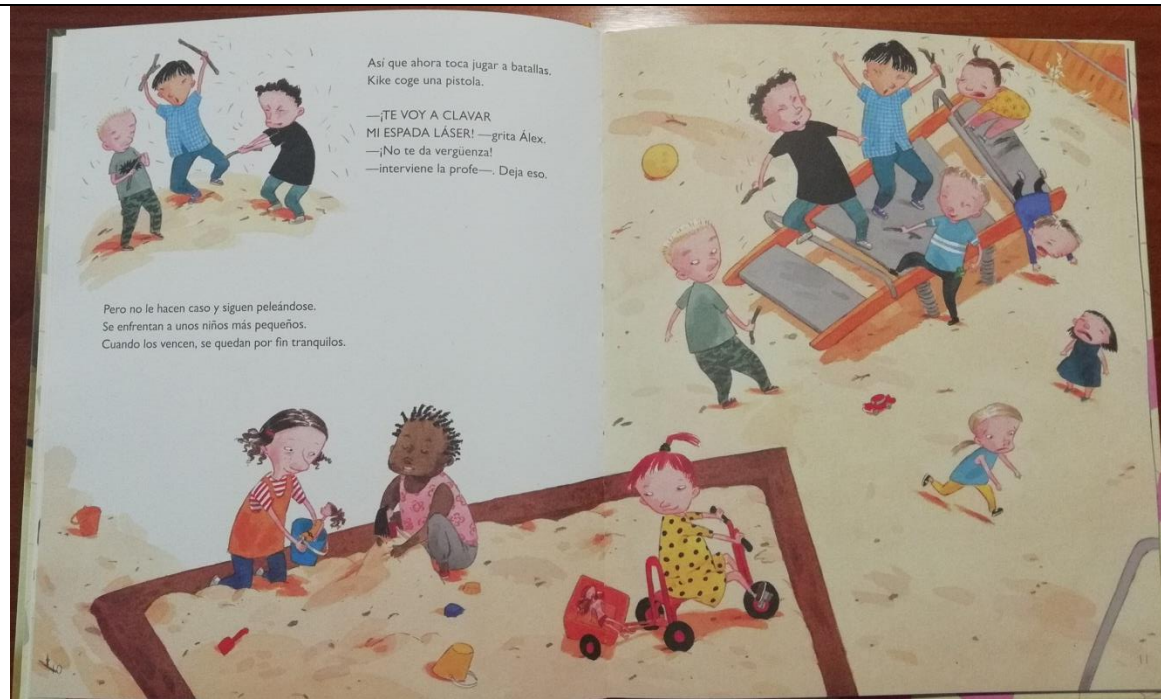
Intertextualitat:

Isabel Gentil García (2007: p 31/34): “Según la Teoría de Piaget, el primer desarrollo de la inteligencia es la inteligencia senso-motora. Pone de manifiesto que la actividad motriz es el origen de la construcción del pensamiento y de la configuración de la personalidad. Por ello la interacción con su propio cuerpo y en concreto con sus pies es fundamental para el desarrollo cognoscitivo.”⁴

Segons la cita de Gentil, el context de l'escola que es mostra a l'àlbum defenen la millora del desenvolupament cognitiu de l'alumnat per anar sense sabates.

⁴ Font: <http://revistas.ucm.es/index.php/RICP/article/view/RICP0707120027A/18634>

Imatge: Pàgina 10 i 11.

Text:

Así que ahora toca jugar a batallas.

Kike coge una pistola.

-¡TE VOY A CLAVAR MI ESPADA LÁSER!-grita Álex.

-¡No te da vergüenza!-interviene la profe-.Deja eso.

Pero no le hacen caso y siguen peleándose.

Se enfrentan a unos niños más pequeños.

Cuando los vencen, se quedan por fin tranquilos.

Comentari:

Es mostra el pati del col·legi, està ple d'arena. Es veu a Kike jugant amb dos nens més a les batalles amb pals. A més, es veu com nens i nenes més petits estan plorant perquè els han llevat el lloc on estaven jugant. Mentre que l'expressió dels nens en els quals juga Kike mostra que estan gaudint, Kike mira el que estan fent les nenes amb les seues Barbies. De fet, Kike no està ni pujat l'estructura, solament porta un pal, a l'igual que la resta de nens. La il·lustració reflecteix el caràcter més brut dels nens en el joc, mentre que les nenes estan jugant en un corralet d'arena amb les Barbies, i les seues expressions són més tranquil·les.

Un dels nens, porta un element a destacar dins de la seua butxaca, és un dinosaure de color verd que l'acompanya a tots els llocs. Al tractar-se d'un element acceptat per al rol de gènere masculí, no se li dona tanta importància com en el cas de la Barbie.

El text també revela que Kike se sent obligat a jugar a allò que no li agrada "ahora toca jugar a batallas". Quan parlen els nens també està escrit en majúscula indicant que criden, mentre que la professora també fa una exclamació però no crida en cap moment. La utilització del "por fin" expressa una actitud incansable dels nens durant els jocs.

Intertextualitat:

La utilització de la frase "-¡TE VOY A CLAVAR MI ESPADA LÁSER!-grita Álex." Relaciona directament amb el context del lector o lectora amb una de les sagues de pel·lícules més importants de la història del cinema com és Star Wars, de George Lucas.⁵

⁵ Font: <https://www.muyinteresante.es/curiosidades/preguntas-respuestas/por-que-se-celebra-el-dia-de-star-wars-el-4-de-mayo-801430742872>

Imatge: Pàgines 12 i 13.

Text:

-¡A ver si nos estamos quietecitos ya!- exclama la profe.

Y a continuación, les lee en voz alta un cuento que trata de unos lobos y una niña. Kike no presta mucha atención. Se acuerda de cuando él también era más pequeño.

Entonces se pregunta si papá volverá pronto.

Qué va, papa no viene.

Hora de tomarse unas tortitas.

Comentari:

Es mostren dues situacions diferents. La primera és la migdiada, cosa que fa pensar que els nens i nenes pertanyen a una escola en la qual es manté aquesta activitat més enllà d'infantil. Es pot observar com els nens i les nenes estan separats per a fer la migdiada. Mentre que les nenes es troben en el seu llit tranquil·lament, els nens continuen jugant. En el cas de Kike està just en el mig de l'escena, no és capaç de dormir, mostra preocupació.

La cistella amb llibres fa pensar que en l'escola donen un paper important a la lectura i que llegir abans de dormir és una rutina habitual.

En l'altra situació, Kike continua mantenint la seua ment en un altre lloc i amb una expressió d'intranquil·litat.

En el cas del text, principalment expressa que la presència del pare de Kike li dóna seguretat. També continua apareixent una actitud passiva de Kike "no presta mucha atención".

Imatge: Pàgines 14 i 15.

Text:

Después de la merienda, empieza a llover a cántaros. Como no pueden salir al patio, se quedan dentro y construyen unos muñecos-robots de combate.

-¡MIRA, KIKE!- grita Raúl-¡ESTE HACE SANGRE!

Kike le pega unas bolitas doradas al suyo. ¡Qué chulas quedan!

Sin embargo, no le da tiempo a enseñárselo a papá, porque cuando él viene están ya todos hechos añicos.

Comentari:

Es mostren dues realitats paral·leles: el joc dels nens i el joc de les nenes. En el cas dels nens estan al voltant d'una taula fabricant els seus joguets. Es fan amb material reciclat, aspecte a destacar del tipus d'escola. Cadascun dels dos amics de Kike juguen i estan centrats

en el seu propi joc mentre que l'expressió de Kike i la direcció dels seus ulls indica que preferiria estar jugant amb Barbies. A més, Kike assegut a la cadira, manté una posició correcta, al contrari els seus amics els quals estan en continu moviment i amb les cames a sobre de la taula. L'escena de les nenes transmet més tranquil·litat.

El protagonisme central de la il·lustració correspon al dels nens, tenen una catifa que fa centrar més l'atenció i amb el joc de la perspectiva aquesta escena es veu més propera. Al fons, es pot veure una nena amb un carret, amb no massa importància de moment.

En el cas del text, es mostra la importància que hi té el pati per a jugar, es veuen obligats a quedar-se dins per la pluja. També continua apareixent la idea que Kike és volgut pels nens. Torna a aparèixer la figura del pare de Kike, i com la seua opinió és molt important per a ell. També es torna a fer al·lusió al joc de caràcter brut dels nens, ja que Kike no podrà ensenyar el seu robot al seu pare pel fet que hi estarà destrossat.

Intertextualitat:

El reciclatge està present en l'escola de l'àlbum de forma permanent. Suècia és un dels països més compromès amb el medi ambient.

Com s'explica en l'article "Suècia recicla un asombroso 99 % de su basura". Aquest context de l'escola mostrada a l'àlbum reflecteix aspectes a tenir en compte, directament relacionat amb el context escolar del lector o lectora. ⁶

⁶ Font: <https://ecoinventos.com/suecia-recicla-un-asombroso-99-de-su-basura/>

Imatge: Pàgines 16 i 17.

Text:

A la mañana siguiente, Kike prepara la mochila él solo.

-Oye, ¿y esto qué?-pregunta papá.

-Es que no cabe-contesta Kike.

-Sí que cabe-insiste papá.

-Que no-dice Kike y se marcha.

Los chicos de su clase están en el patio.

Le tiran la pelota a Kike.

-¡EH! ¡PÁSALA!-gritan mientras corretean como locos.

Comentari:

Es mostra l'endemà, primer abans d'anar al col·legi i després en entrar al col·legi. En casa de Kike es veu un quadre d'un gos que marca més la personalitat del pare, al qual li agraden els animals. Apareix un element destacable, la motxilla del gimnàs del pare, torna a expressar que el deport és una activitat present en la seua vida. Al seu costat apareix una falda de la Barbie de Kike. L'expressió de Kike mostra nerviosisme, agafa la motxilla amb les dues mans i amb força intentant amagar que hi porta dins la seua Barbie. Es veu clares les preferències, Kike vol jugar amb la seua Barbie abans que jugar amb la pilota de futbol. El pare de Kike amb una expressió de sorpresa, no entén com Kike no es vol emportar la pilota. Per l'altra banda, ja en el col·legi els amics de Kike estan jugant amb la pilota, Kike manté l'atenció en la seua motxilla i en amagar el que hi porta. La cara del pare de Kike no mostra ninguna preocupació i saluda content.

Sobre el text, es destaca que és Kike el que tot sol prepara la seua motxilla. Es mostra al pare insistent en la idea que Kike agafe la pilota. A més, els nens de l'escola continuen tenint el mateix comportament "corretean como locos", ells es diverteixen jugant amb la pilota i de forma descontrolada.

Imatge: Pàgines 18 i 19.

Text:

Kike entra en la escuela. Las chicas juegan a las muñecas en un rincón. Kike se acerca y abre su mochila.

Las chicas no se dan cuenta de que él está ahí, aunque se queda un buen rato junto a ellas.

Luego, Inés se pone a cuchichear con sus amigas.

-¿Cómo se llama?- le pregunta Rita.

-Barbie- contesta Kike.

-Así no se puede llamar- protesta Mar.

Después, las chicas siguen a lo suyo.

-Y entonces van a bañarse...-dice Inés.

-¡Ana Rosabella dice que sí!-chilla Mar.

Comentari:

En aquest cas, les il·lustracions de Kike mostren un procés que comença en traure la Barbie de la motxilla i amagar-la amb les mans darrere a l'esquena. En el següent pas, Kike ja es troba més prop de les xiques i ja se sent segur d'ensenyar la Barbie mentre la sosté amb les mans. L'expressió de la cara mostra que Kike es troba en un moment de tranquil·litat i felicitat. Per últim Kike ja es troba molt a prop de les nenes amb una cara de curiositat mentre manté la seua Barbie sols amb una mà. L'escena de les nenes, estan jugant dins del que sembla un racó simulant una casa amb una finestra, una cuina, un armari xicotet, una cadira i alguns utensilis de cuina. Hi ha tres nenes, dues de les quals centren l'interès en la seua nina, mentre que hi ha una altra que mira a Kike d'una forma estranya, no entén quina és la raó que porta a Kike a estar on elles juguen.

Respecte al text, mostra la inseguretat inicial que sent Kike per a arrimar-se a les nenes. Una d'elles, Inés, posa especial atenció per saber el nom de la Barbie. La resposta de Kike no agrada molt a una altra nena, Mar, ja que no li sembla bé que el nom de la Barbie sigui Barbie. Aquesta frase comporta un gran significat d'identitat i autenticitat, es mostra la necessitat de ser una persona individual i única que comença en el moment d'escollir un nom per a ella. Les xiques no mostren gran entusiasme per la presència de Kike i continuen jugant amb les seues nines.

Intertextualitat:

Són moltes les aules per racons en els països del nord com Suècia, aquest context relacionat amb el context del lector o lectora, porta a unes comparacions per les diferències i semblances dels dos contextos.⁷

⁷ Font: <http://comunicandoyexpresando.blogspot.com/2013/02/un-rincon-del-aula.html>

Imatge: Pàgines 20 i 21.

Text:

Las chicas van al cuarto de baño, donde está el mar. Hay unas olas muy grandes. Eso a las muñecas les encanta.

-Y ahora ya no quieren nadar más-dice Inés-, van a coger el autobús.

-Ya, pero entonces el autobús va y choca- dice Rita.

-¡Que no, que ahora es invierno!-replica Inés.

Comentari:

Aquesta il·lustració mostra per una banda la figura de Kike, fascinat pel joc de les nenes juntament amb la inseguretat que el fa mantenir-se fora del joc. Per una altra banda, es mostra el joc de les nenes, les seues Barbies tenen una personalitat pròpia i són aventureres. El mar està representat per l'aigua de l'aixeta. Es mostra també una escola centrada en la higiene on cada alumne té la seua tovallola i el raspall de dents. Aquest últim, ja havia aparegut en la casa de Kike.

Pel que fa al text, el primer a destacar és el bany, tant per a les nenes com per als nens. No hi ha diferenciació per gènere. També es mostra el caràcter de les nenes, inconformistes i amb una pròpia opinió que no dubten a expressar.

Imatge: Pàgines 22 i 23.

Text:

El invierno es en el congelador. Las chicas sacan unos palitos de pescado para que las muñecas anden con ellos por la nieve.

-Ahora se van a morir de frío- dice Inés cerrando la puerta del congelador.

Las chicas se sientan a esperar a que las muñecas se mueran.

-Pero luego resucitan-dice Inés-. Y ahora esta va a tener un niño.

-¡Oye, Kike cuidado! Estás sentado en el hospital.

La muñeca de Inés da a luz a una albóndiga. Las chicas se parten de risa.

Comentari:

Aquesta escena ocorre en la cuina del col·legi. Es veu a les tres nenes assegudes, agafant les cames amb les dues mans. Dues d'elles es miren mostrant complicitat, mentre que una tercera observa a Kike amb curiositat. Es veu com han tirat les coses del congelador a terra. Kike mostra la seua Barbie sense vergonya, es mostra interessat pel joc de les nenes. La posició corporal de Kike mostra tranquil·litat. A més, Kike es troba més a prop físicament d'elles.

L'altra escena mostra a dues de les nenes i a Kike. Elles gaudeixen del joc i riuen. També estan en moviment com mostren els signes al voltant d'elles. Kike no fa un gran somriure, però si deixa entreveure que alguna cosa li fa somriure un poc.

En el cas del text, utilitzen el lloc més fresc per a fer l'hivern. Es mostra el joc de les nenes amb creativitat. Parlen amb Kike, però no sobre el joc, sinó perquè està assegut en l'hospital imaginari dins del joc. D'aquesta forma comencen a tenir-lo en compte. Se'ls acudeix fer que una Barbie ha tingut una mandonguilla com a fill, però no en el sentit maternal, sinó per divertir-se. També deixa clar que les xiques es riuen mentre que l'expressió de Kike la veiem amb la il·lustració.

Imatge: Pàgines 24 i 25.

Text:

-La mía ha tenido un palito de pescado-dice Kike.

-¿Cómo?-exclama Rita-. No se pueden tener palitos de pescado.

A continuación, las chicas van corriendo al cuarto de manualidades.

Es un buen sitio para jugar a que es de noche, porque no hay ventana y, cuando se apaga la luz, está oscuro como boca de lobo.

-Y ahora se van a dormir-anuncia Inés.

-Pero va y llega un monstruo enorme-dice Rita-. ¡ARRGG!

-Socorro, socorro!-susurra la Barbie de Kike en la oscuridad.

-¿Quién ha dicho eso?-pregunta Mar.

-Barbie-responde Kike.

Y todo queda en silencio.

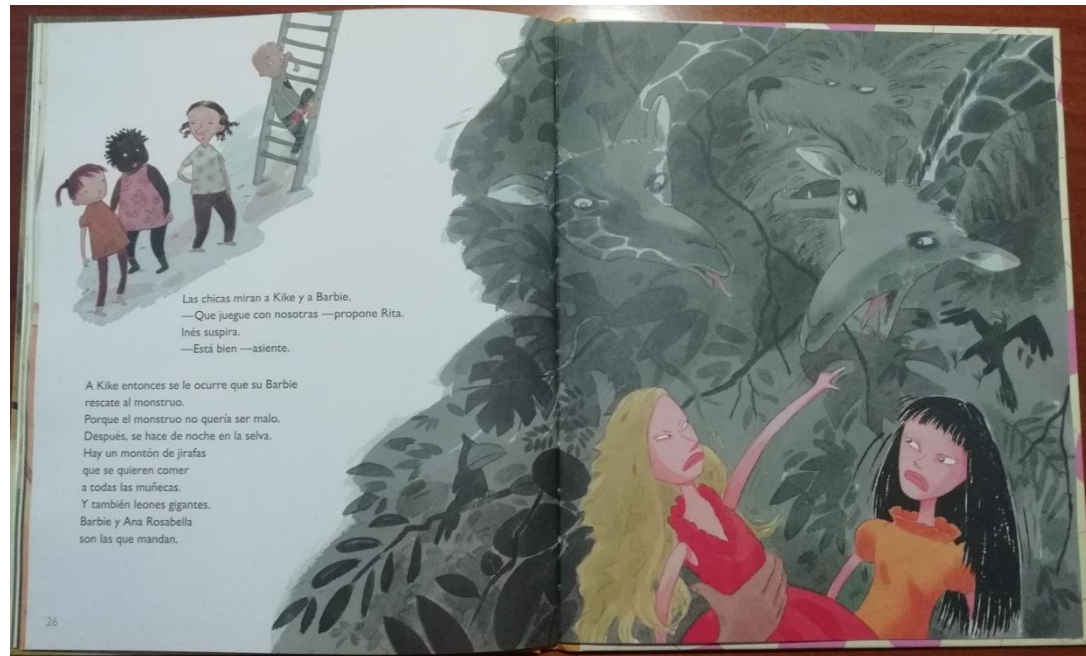
Comentari:

A l'extrem alt i esquerre es veu a Kike i dues nenes. En aquest cas Kike ja sent confiança per a intervenir en el joc. Mentre Kike gaudeix, les altres dues nenes mostren una cara d'enuig, les celles estan formant una "v" baixa. A més, la posició corporal mostra descontentament. Una d'elles posa les mans formant una gerra i amb les cames separades, l'altra nena creua els braços. No estan d'acord amb la intervenció de Kike.

En l'altra il·lustració es troben en una habitació sense llum. Una de les xiquetes està amb els braços estirats i amb una expressió de fúria, mentre les altres dos agafen la seua Barbie amb les dues mans donant protecció i mantenen una expressió de por. Al fons de l'habitació Kike, que torna a estar un poc més allunyat, però que intenta entrar en el joc.

Respecte al text, les nenes marquen les normes del joc, li diuen a Kike que la seua Barbie no pot tindre "un palito de pescado" com a fill. A través del text descobrim que es troben ara en l'habitació de treballs manuals amb la llum apagada, simulant que és de nit. Rita, una de les nenes, fa un soroll com un monstre enorme. En aquest moment Kike fa parlar a la seua Barbie "socorro, socorro", demanant ajuda amb una doble intenció, que les nenes deixen que Barbie i ell entren en el joc.

Imatge: Pàgines 26 i 27.

Text:

Las chicas miran a Kike y a Barbie.

-Que juegue con nosotras-propone Rita.

Inés suspira.

-Está bien-asiente.

A Kike entonces se le ocurre que su Barbie rescate al monstruo.

Porque el monstruo o quería ser malo.

Después, se hace de noche en la selva.

Hay un montón de jirafas que se quieren comer a todas las muñecas. Y también leones gigantes.

Barbie y Ana Rosabella son las que mandan.

Comentari:

A l'extrem alt esquerre tornen a aparèixer les tres nenes que estan com parlant alguna cosa. Kike es troba dalt d'una escala, tot i que en la posició del cos, girant l'esquena a les nenes, Kike vol mostrar que no li interessa sobre què parlen, però la seua mirada fixa en les nenes diu el contrari. La il·lustració principal ocupa tot un full i part de l'altre. En aquest cas el fons és producte de la imaginació de les nenes i Kike. És com un bosc en el qual hi ha dues girafes amb la llengua fora amb una expressió de maldat i de bogeria, un lleó que ensenya les dents però que ni mira a les protagonistes, apareixen també dos ocells, un ho mira tot des de fora i l'altre amb les ales obertes i els ulls com a plats està molt espantat. Hi ha també una serp molt petita. Allò que més destaca són les figures de les dues Barbies, les quals tenen el protagonisme tant per la grandària que presenten i com pels colors en contrast al fons verdós fosc. L'expressió de les Barbies mostra enuig i inclús fàstic. Barbie és la protagonista de l'escena amb el braç estirat i el dit índex senyalant. També es dóna protagonisme a Kike, apareix la seua mà dirigint a Barbie.

Amb el text es pot saber que deixen per fi jugar a Kike. De fet pren iniciativa en el joc, mostrant una nova aventura on el monstre és bo. A més, directament es parla pel nom de les dues Barbies, cedint el protagonisme.

Intertextualitat:

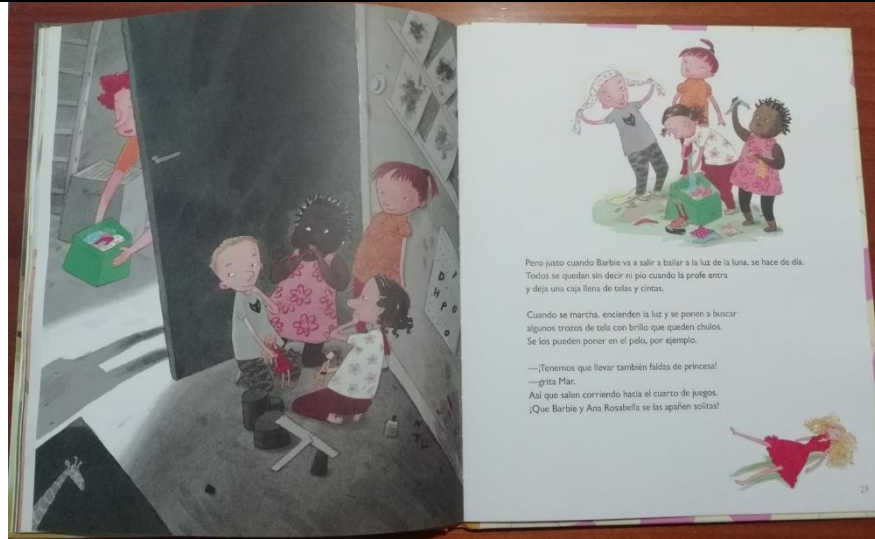
En aquesta il·lustració on es pot veure les Barbies més prop, apareix un tema a destacar: el model físic tradicional de les Barbies. Tot i que van apareixent cada vegada models inclusivament amb Barbies de tot tipus.⁸

El context del lector o lectora marca la interpretació d'uns models de Barbies, diferents o no de les il·lustracions de l'àlbum.

⁸ Font: https://elpais.com/elpais/2016/01/28/estilo/1453987700_466352.html

Imatge: Pàgines 28 i 29.

Text:

Pero justo cuando Barbie va a salir a bailar a la luz de la luna, se hace de día. Todos se quedan sin decir ni pio cuando la profe entra y deja una caja llena de telas y cintas.

Quando se marcha, encienden la luz y se ponen a buscar algunos trozos de tela con brillo que queden chulos.

Se los pueden poner en el pelo, por ejemplo.

-¡Tenemos que llevar también faldas de princesa!- grita Mar.

Así que salen corriendo hacia el cuarto de juegos.

¡Que Barbie y Ana Rosabella se las apañen solitas!

Comentari:

Encara es troben en l'habitació de les manualitats. Kike i les nenes estan en disposició de cercle. Kike ja està totalment integrat. Les seues expressions mostren per una banda felicitat i per l'altra, amb les mans a la boca, no volen ser descoberts per la profe que entra per la porta.

Es pot veure un poc de la cara de la profe i els braços, però on es centra l'atenció és en la caixa que porta amb teles de colors.

El color verd cridaner de la caixa i la llum que es projecta en obrir la porta, dóna protagonisme a aquest element.

L'entorn mostra que aquesta escola promou els jocs manuals , hi ha una habitació exclusivament. La girafa que apareix en la part baixa de l'esquerra dona continuïtat des de l'escena anterior, el mateix ocorre amb l'escala que es veu al fons, on Kike estava pujat anteriorment.

Ja en el full següent els quatre nens gaudeixen de les teles, ja no estan amb la llum apagada. També es dóna protagonisme a Kike amb una tela brillant. Es pot veure també com una de les Barbies està a terra i amb les cames alçades i ningú dels quatre presta atenció. És en aquest moment on comencen a mostrar-se com són sense la presència de la Barbie. De fet, en l'extrem de baix dret, es veu a Barbie més gran, sobre terra. És el primer moment en què Kike no la porta a les mans, fins aquest moment necessitava tenir-la com un escut protector.

Sobre el text, mostra que ja és de per el mati, en el joc (quan la profe obre la porta i entra la llum). Amb la frase “!Que Barbie y Ana Rosabella se las apañen solas!” deixen clar que en eixe moment prefereixen vestir-se amb les teles i deixen de costat les Barbies. Se'n van a l'habitació de jocs.

Imatge: Pàgines 30 i 31.

Text:

En el cuarto de juegos encuentran todo lo que les hace falta: ¡hasta zapatos de tacón!

Kike agarra una falda brillante con una gasa de flores, perfecta para el baile de la princesa.

Y se ponen a bailar una danza divertidísima, casi frenética.

Fuera, en el patio, los chicos llevan una eternidad jugando solos sin Kike. Esto no mola nada.

Todos quieren que salga a jugar con ellos.

Así que entran a buscarlo.

Comentari:

L'escena principal mostra a Kike i les nenes gaudint de jugar junts. Tots porten falces acolorides i cridaneres pels colors i estampats utilitzats. També porten cintes, corones i collars. Kike i una altra nena també porten tacons. Estan en els ulls tancats, no hi ha cabuda a la preocupació, les seues expressions mostren felicitat. Un element que enllaça les dues escenes que apareixen és la finestra. En l'escena de l'habitació de jocs es veuen les siluetes dels nens fora al pati.

En l'escena dels nens al pati, es poden veure les siluetes de Kike i una altra nena ballant a dins. En comparació, les expressions dels nens mostren avorriment i cansament, tenen la pilota davant i no s'ho passen bé.

Respecte al text, també dóna importància a l'element de sabates de tacó. No s'utilitza com a element diferenciador de gènere, sinó que es troben emocionats de la presència de sabates de tacó per posar-se. Descriu perfectament com es la faldilla que utilitza Kike, no evita que es centre l'atenció, sinó que intenta que sigui un element a destacar per tal de donar naturalitat a l'escena.

En el cas dels nens, s'ho passen millor jugant amb Kike, no importa el jocs si no jugar junts.

Imatge: Pàgines 32 i 33.

Text:

Kike ve llegar a los chicos, que lo miran.

Miran también las faldas que las chicas y él llevan puestas.

Mejora escaparse al cuarto de baño.

Comentari:

Estan representades dues escenes diferents. La principal, les nenes estan ballant i divertint-se sense preocupacions. Kike està mirant cap a la porta on estan els seus amics, se està llevant el mocador del cap i mostra una gran preocupació. Els tres nens del fons miren l'escena, el més xicotet mostra sorpresa amb els ulls com a plats, els altres dos tenen els braços encreuats i les cames separades. A la part alta del full, a la dreta es veu a Kike com se'n va corrents amb la falda posada.

El text deixa clar que els xics estan mirant a Kike i les faldes. A més, mostra a Kike insegur, pensa que el millor és amagar-se, com si el

que fera estigués mal.

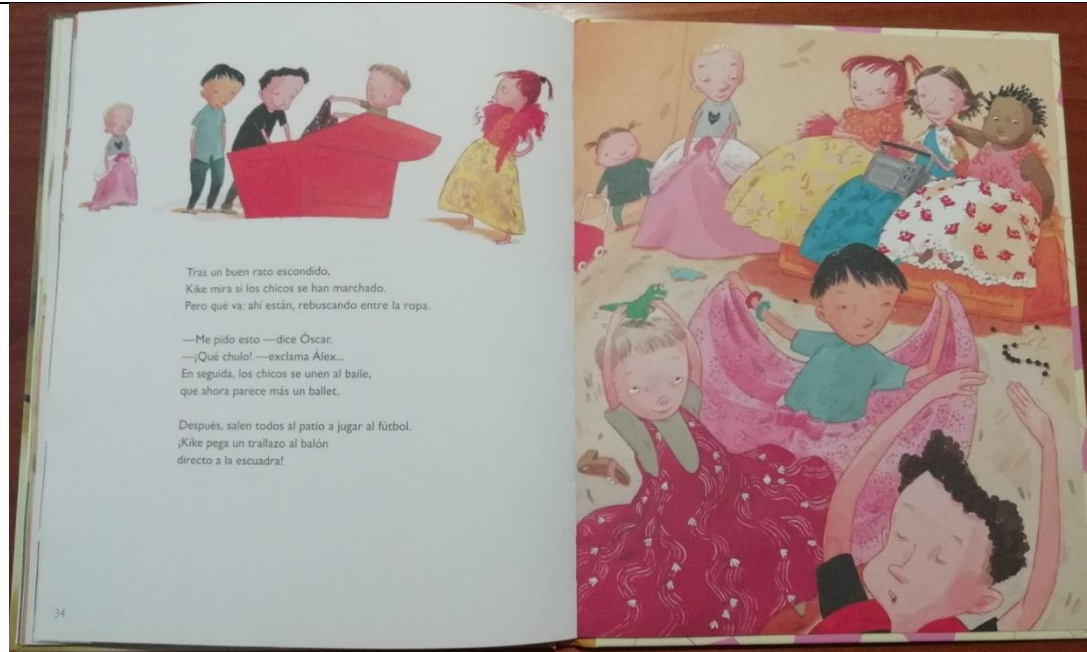
Intertextualitat:

La il·lustració de Kike corrents se sembla a la figura de la Ventafocs, la qual també corria per no ser descoberta pel príncep. En aquest cas, Kike s'amaga per a què els seus amics no el descobreixen.⁹

⁹ Font: <http://cuentacuentostetere.blogspot.com/2012/11/lacenicienta-h-abia-una-vez-una-joven.html>

Imatge: Pàgina 34 i 35.

Text:

Tras un buen rato escondido, Kike mira si los chicos se han marchado. Pero que vá: ahí están, rebuscando entre la ropa.

-Me pido esto- dice Óscar.

-¡Que chulo!- exclama Álex...

En seguida, los chicos se unen al baile, que ahora parece más un ballet.

Después salen todos al patio a jugar al fútbol.

¡Kike pega un trallazo al balón directo a la escuadra!

Comentari:

En la primera il·lustració es veu un bagul com a element central amb els xics mirant les teles de dins, aquest bagul separa a l'esquerra a Kike, amb una expressió d'incertesa. A la dreta, una de les nenes amb expressió d'enuig amb les mans en forma de gerra, pensa que no està bé que els xics vulguin jugar també. En la següent il·lustració que ocupa tot el full, es dóna protagonisme als xics amb faldilles i vestits, la perspectiva fa que ells tinguin una mida més gran que la resta de nens. També es veu a les nenes assegudes, dues d'elles amb una expressió divertida, mentre que l'última es mostra totalment en desacord i que en l'escena anterior. Kike es troba relaxat en un segon pla, observant tota l'escena. També apareix una nena més xicoteta, que ja havia aparegut anteriorment, amb un gran somriure. (per ser tan menuda, els prejudicis no hi tenen cabuda).

Respecte al text, ens dóna informació en què Kike ha estat dins del bany amagat durant un llarg temps. Kike espera no trobar-se als xics, però pel contrari busquen entre la roba. Els xics s'uneixen al ball. Després, juguen tots a futbol junts, Kike marca gol.

Imatge: Pàgina 36.

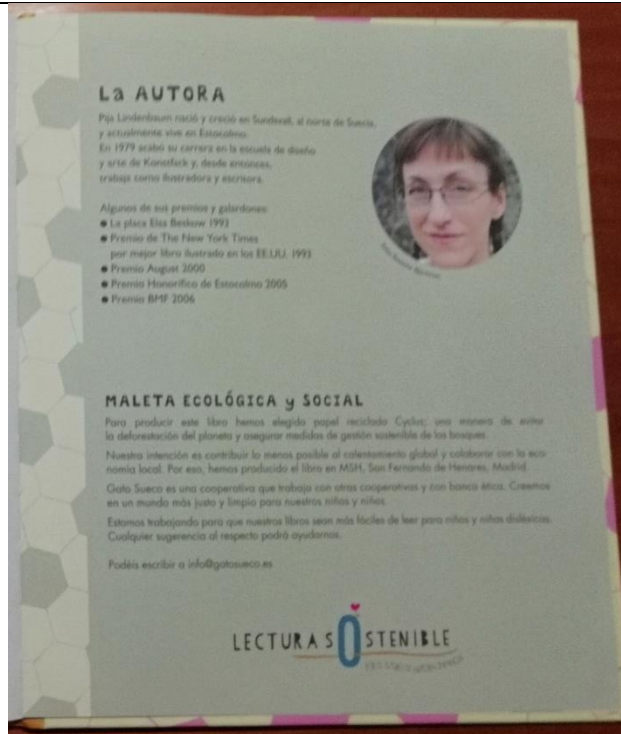
Text:

FIN

Comentari:

Es veu a Kike, a la xiqueta que estava enfadada i un altre xic, gaudint amb les faldes a sobre i jugant a futbol. Finalment tots es diverteixen.

Imatge: Pàgina 37

Text:

La autora

Pika Lindenbaum nació y creció en Sundsvall, al norte de Suecia, y actualmente vive en Estocolmo. En 1979 acabó su carrera en la escuela de diseño y arte de Konstfack y, desde entonces, trabaja como ilustradora y escritora.

Algunos de sus premios y galardones:

*La placa Elsa Beskow 1993

*Premio de The New York Times por mejor libro ilustrado en los EE.UU, 1993

*Premio August 2000

*Premio Honorifico de Estocolmo 2005

*Premio BMF 2006

MALETA ECOLÓGICA Y SOCIAL

Para producir este libro hemos elegido papel reciclado Cyclus; una manera de evitar la deforestación del planeta y asegurar medidas de gestión sostenible de los bosques.

Nuestra intención es contribuir lo menos posible al calentamiento global y colaborar con la economía local. Por eso, hemos producido el libro en MSH, San Fernando de Henares, Madrid.

Gato Sueco es una cooperativa que trabaja con otras cooperativas y con banca ética. Creemos en un mundo más justo y limpio para nuestros niños y niñas.

Estamos trabajando para que nuestros libros sean más fáciles de leer para niños y niñas disléxicas. Cualquier sugerencia al respecto podrá ayudarnos.

Podéis escribir a info@gatosueco.es

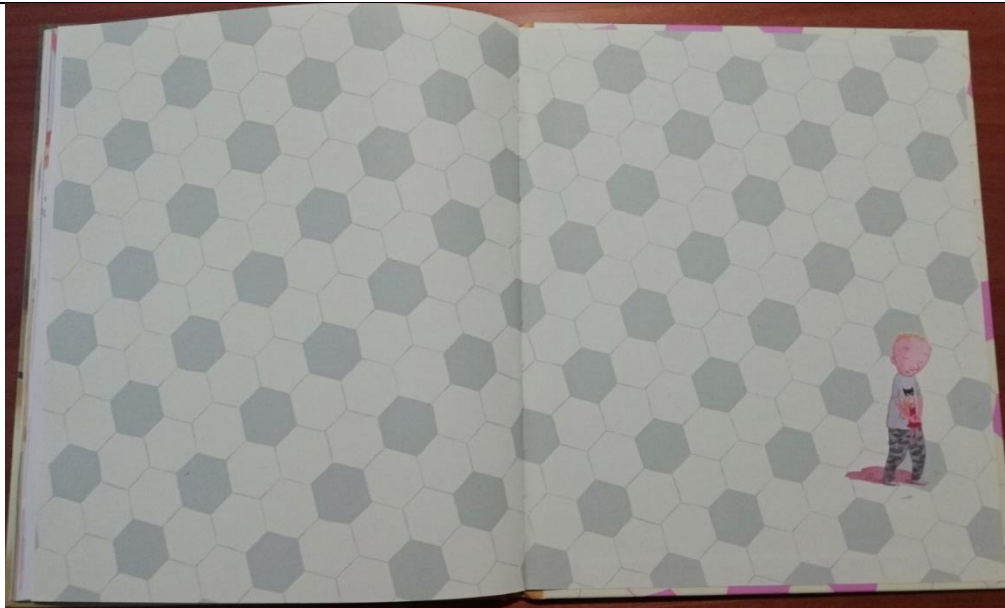
Lectura Sostenible por el futuro de nuestra infancia.

Comentari:

Apareix una fotografia de l'autora i algunes dades sobre la seua vida i els premis que ha rebut. (Mostrat al punt 6.1)

També es fa una menció especial a l'editorial "Gato Sueco" que utilitza paper reciclat i explica els objectius del treball que realitzen.

Imatge: Guardes finals

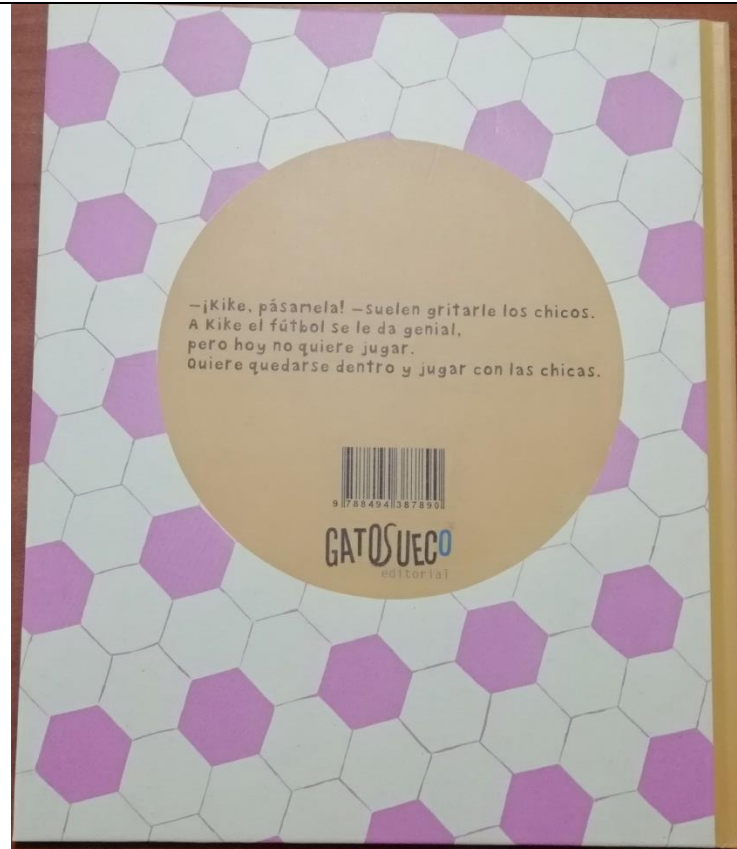

No hi ha text

Comentari:

Aquesta il·lustració ja havia aparegut, Kike ja es mostra segur de mostrar a Barbie. És a dir, es mostra segur de mostrar-se tal com és.

Imatge: contraportada

Text:

-¡Kike, pásamela!- suelen gritarle los chicos.

A Kike el fútbol se le da genial,

Pero hoy no quiere jugar.

Quiere quedarse dentro y jugar con las chicas.

Comentari:

Apareix de nou el mosaic hexagonal simulant a la pilota de futbol que ja havia aparegut, però ara amb un color rosa clar.

El text que apareix mostra a la perfecció el tema que tracta l'àlbum.